

Presentasjon

Perfekte Par er en korttekstsamling hvor Osland beskriver kjærlighet mellom ulike mennesker, dyr og ting. Det er kanskje ikke så originalt i seg selv, men når kjærligheten utfoldes av de merkeligste par, som et strykebrett og en voksen mann og en orm og ei padde, ja da blir det tekster som pirrer nysgjerrigheten og som forstyrrer vår forståelse av verden. *Hva er dette for noe?*

Jeg valgte å bruke "Ormens hjarte" fra denne korttekstsamlingen. "Ormens hjarte" handler om ei padde som er stormforelska i en orm. Hun er helt sikker på at ormen er den rette for henne, på tross av stadige advarsler fra venninnene. Ormen virker ikke særlig interessert i henne, men hun ligger på lur og vet hvor han befinner seg til enhver tid. Padda nyter synet av ormen når hun ser ham. Jo mer venninnene advarer, jo mer vil hun ha ham. Hun legger gaver i hans vei som han forsyner seg av, noe hun oppfatter som en bekreftelse på sin kjærlighet til ham. En dag går padda ett skritt videre for å få oppmerksomhet, hun blåser seg opp så "buken bula, og vortene flata seg ut". Endelig nærmer han seg henne og de møtes med nærkontakt. Det skildres ved at han omfavner henne og klemmer henne ved hjelp av ormegapet sitt, men så blir hun spyttet ut etterpå. "Han hadde spytta henne ut!" Padda er tilsynelatende fornøyd etterpå, hun ser ikke at han har brukt henne og utnyttet henne. Hun er stolt og forteller om møtet til venninnene sine, men de gjennomskuer hva som har skjedd og fortsetter å advare henne. Padda tror fortsatt at dette er ekte kjærlighet og tar avstand fra venninnene. Hun vil ikke tenke mer på dem og det de er opptatt av, hun ville bare tenke på ormen.

Boka i bruk

Vi startet med å diskutere tittelen på boka "Perfekte par". Elevene kom med sine tanker og forslag til hva dette kunne dreie seg om. Forslagene gikk på parforhold mellom to mennesker, men elevene mente at det finnes så mange slags parforhold i dag at det sikkert dreide seg om noe spesielt som homofile, lesbiske, alderdomsforelskelse eller om par med perfekt utseende som tror de har funnet kjærligheten. Noen snakket om at det som er perfekt er noe stivt og rart, så dette måtte være "kjærlighet på pinne". Diskusjonen gikk livlig, men fellesnevneren for hva som måtte være tema i boka var *kjærlighet*. Jeg merket meg at jentene var mer ivrige enn guttene. Gjennom diskusjonen hadde jeg skapt noen forventninger til teksten.

Neste steg var at de fikk se illustrasjonen på bokens framside. Vi brukte litt tid på å sende boken rundt, slik at de fikk se og studere detaljene. Nå dreide diskusjonen over på ulykkelig kjærlighet. Illustrasjonen viser en jente som blir slukt av en slange eller orm, det måtte

være et kjærlighetsforhold der en av partene dominerte. Flere reagerte på fargene på illustrasjonen: "spygrønt, hun ser syk ut," nevnte en. "Jenta er hvit i fjeset og har lukkede øyne, hun ser ikke ut som hun bryr seg," mente en annen.

Vi gikk videre til novellens tittel "Ormens hjarte". Elevene var skjønt enige om at ormer er noen slue og giftige skapninger, så dette dreide seg nok om en mann som lurte dama si. Det var tydelig at diskusjonen vi hadde rundt bokas tittel og framside hadde gitt visse forventninger til hva teksten måtte handle om (jf. forforståelse). Nå begynte guttene i gruppa å komme mer ivrig med i diskusjonen: "Hva tror dere jenta hadde gjort mot gutten først?". Ingen tenkte på at dette kanskje ikke handlet om mennesker i det hele tatt, og de ble litt skuffet da det viste seg at novellen faktisk handler om ei padde og en orm. Barnslig og kjedelig.

Vi leste novellen høyt i fellesskap fram til det siste avsnittet på side ti (ca. 1 ? side). Da hadde vi fått greie på at det dreide seg om padda som var blind av kjærlighet til ormen, og venninnene som advarer henne mot denne sleipe ormen med det farlige ormegapet. Jeg valgte å stoppe akkurat her fordi vi hadde fått vite noe om hver av de tre partene (ormen, padda, venninnene) som er med i novellen, uten at vi kunne vite noe som helst om hvilket utfall vennskapet ville få.

Da la vi boka bort en stund, mens elevene funderte og skrev ned hvordan de trodde handlingen ville fortsette (jf. leserrespons). Dette var et spennende punkt i prosessen, flere mulige løsninger viste seg. Her er to responser:

Det viser seg at ormen berre leiker med padda. Han er truleg snill med henne, og skal få ho til å bli forelska i han. Når det har gått ei lang stund, skal han ete henne. Ho må berre vekse og bli litt større først. Da skal det smake godt med ei padde, tenkjer ormen. Vennene hadde rett!

Padda vart berre meir og meir forelska i ormen. Ho bestemmer seg for å gå bort til slangen og fortelja om sine kjensler. Men i det ho nærmar seg er det noko rart som skjer inni henne. Ho blir så sjenert sidan ho er forelska og klarer ikkje å nærma seg ormen.

Likevel var det ganske mange som mente at det dreide seg om en kamp som ormen kom til å vinne. "Ormen sluker padda" går igjen i mange

av elevfunderingene. Tror nok at illustrasjonen påvirket dem ganske sterkt. Fremdeles var det litt latterlig at dette handlet om en padda og en orm, det at to så ulike dyr blir forelsket, nei det var for dumt.

Mange humoristiske skildringer av ulike ting og situasjoner gjorde at vi likevel kunne fortsette lesingen med godt mot etterpå. Fnising og smålatter ble observert underveis. Sluttet på novellen var såpass åpen at de ikke umiddelbart så hva som lå i den. Venninnene til padda var svært nysgjerrige på hva som hadde skjedd, så de gav padda god mat og smisket med henne. Padda fortalte dem villig alt som hadde skjedd, i detalj. Hun fortalte alt, utenom hvordan hjertet hans hadde banket: *“Berre hjartet hans heldt ho for seg sjølv. Koss det hadde banka i ormebuken. Nett det fekk dei ikkje vite, dei som ikkje tenkte på anna enn mat.”* Slik sluttet novellen, og elevene undret seg over om det virkelig var et kjærlighetsforhold, eller om det bare var padda som i sin naivitet oppfattet det slik. Argumentet for det siste var hvordan ormen hadde oppført seg etter at paret endelig hadde hatt nærkontakt. Han hadde jo “spytta henne ut”, og så forsvant han jo bare etterpå. De syntes ikke at ormens fraværenhet stemte med paddas drøm om at de helt sikkert skulle treffes igjen. Flere mulige tolkninger kom frem, men fremdeles konkret om padda og ormen.

Så kom vi til fasen der vi skulle diskutere og se litt nærmere på innholdet i novellen (jf. nærlesing). Dette var en svært god erfaring for meg som lærer, og en super måte for elevene å lære noe om virkemidler i noveller og fortellinger på. Det var svært nyttig å se at elevene så mange elementer ved teksten selv, mens de var så dypt inne i historien. Vi fant eksempler på variasjon i fortellermåter, sammenligninger og metaforer.

Gjentakelse:

- Venninnenes advarsel mot ormen.
Hun måtte passe seg.
- Ormegapet og de farlige tennene til ormen.
- Kjærligheten.
- Det vidunderlige skinnet til ormen.

Bilde:

- Novellen i seg selv som bilde på et menneskelig forhold.
- Gullringen rundt øyene som padda etter hvert oppdaget, et bilde på paddas

glorifisering av ormen.

- Ormegapet som bilde på ormens råde favntak rundt padda.
- Ormens tenner som bilde på døden.

Rytme:

Endring i tempo ved hjelp av korte setninger:

- “Ormen løfta på hovudet, skjela, blinka og skein da han strekte tunga si fram. Inntil henne, over ryggen, over føtene for tunga. Meir! Meir! Ho ville ha meir! Dette var kjærleik. Det var ho sikker på.”
- “Sjølv sat ho under berget og såg på. På tennene.”

Elevene merket at dette øket spenningen mellom padda og ormen.

Besjeling:

Dyrene og konkrete ting i novellen får menneskelige egenskaper:

- Venninnene kunne synges klagesang.
- Dyrene kan tenke menneskelige tanker.

Symbol:

- Ormen som symbol på en type menneske som er farlig og sleip, en som er uforutsigbar og giftig, ikke helt til å stole på.
- Hjerte som symbol på kjærlighet.

Det som var mest fascinerende, var da vi kom til dette med besjeling og personifisering. Det å se de ivrige ansiktene til mange da det gikk opp for dem at novellen i overført betydning kunne fortelle noe om et menneskelig parforhold, var spennende. Da begynte diskusjonene for alvor. Da så de plutselig at padda/jenta gjorde alt for å få ormen/gutten. Ordet “blind kjærlighet” ble et hett tema. En av guttene koblet også dette opp mot jenta på illustrasjonen som har lukkede øyne. “Hun var jo helt blind som ikke merket hvor avvisende han var.”

De la også merke til at den ytre handlingen stort sett konsentrerte seg om padda, og elevene kom fram til at dette kanskje er et bevisst virkemiddel som er tatt i bruk for å understreke avstanden og kjøligheten fra ormen sin side. En annen ting de la merke til (de er jo tenåringer i snart full blomst) var skildringen av høydepunktet der padda endelig fikk nærkontakt med ormen, der han la tunga rundt henne og strøk henne og hun tenkte “Meir, meir. Ho ville ha meir.” De mente at dette måtte kunne overføres til den seksuelle spenningen som ligger der mellom et ungt og forelsket par.

Ganske vågalt og åpent å kunne si noe om dette synes jeg! Etter denne vendingen i diskusjonen kom de også inn på hvor kyniske noen kan være mot en annen person. De mente at ormen (eller om det var en person) visste at padda var svært interessert i han, og de mente at han hadde misbrukt henne. Da hun endelig trodde hun hadde fått ham ved å gi sin kjærlighet, forlot han henne. Når dette var sagt, var det en som syntes at padda burde hørt på venninnene sine, de hadde jo gjentatte ganger advart henne. En annen elev mente at nei, hun var jo sterk som fulgte sin egen overbevisning. De mente at her kom tittelen på boka inn i bildet, mange tror at folk er perfekte bare de ser bra ut. De diskuterte også i denne forbindelsen at det ikke er tilfeldig at forfatteren har valgt en orm som figur. Den glinser flott, men er sleip når du nærmer deg og tar på den.

Vi ble enige om at vi som mennesker lærer mye av egne erfaringer, men at det av og til kan være lurt å lytte til andre for å unngå så dyrekjøpte erfaringer som den padda fikk.

Erfaringer

Det var veldig kjekt og nyttig å prøve denne måten å lese på med elever. Vi fikk opp et engasjement som jeg ikke har opplevd før, og ikke minst så tror jeg elevene lærte utrolig mye om hvordan tekster kan leses på ulike måter, både på et konkret plan og på et mer overført betydningsplan. Jeg tror også at de lærte noe om det å skrive en novelle eller fortelling. Vi har snakket en del om dette med indre og ytre handling i en fortelling, og det var tydelig at de lærte noe om det gjennom denne leseprosessen. De ble også bevisste på dette med budskap, at det går an å fortelle noe gjennom noe annet. Man sier noe uten å si det direkte.

